

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

מוז.

עין משפט גד מצוה

קבו א מיי פטי' מהל
עדות הל' ו עי' כ"מ
סמך לאון קט' טושי' מ"מ
ס"ו לו פטי' י' כב"ה"ה
קבו ב ג ד ה ו ז ח טי'
פ"ה פ"ה טעון הל'
ג ד סמך מהל' טושי' ט'
מ"מ ס"י קב"ג
קבו ט י מיי פ"י' ט'
הל' יא סמך ט'
טושי' מ"מ ס"י קמט סמך
יג'
קב ב מיי ט' הל' ד
טושי' ט' סמך ט'
קבא ל מיי ט' הל' ו
טושי' ט' סמך ט'
קבב מ מיי ט' הל' ט
טושי' ט' סמך ט'
קבג נ מיי ט' סמך ט'
סמך י' עיני' טושי' ט'
ה"ע ס"י פו:

רבינו גרשום

קבלן מאי. דריינה דקבלן
שמואל מלמה הלוחו ואני
קבלן יכול מלמה לפרוע
מן הקבלן ועכשיו כל
שדוריהו של לוח משועבדים
לקבלן עד שיפרע חובו;
אמר ליה מעיד. ללוח
והוא שיש ללוח שדה
אחרת כשעור החוב חוץ
מה ששוררין עליה והשאת
לאו נוגע הוא; ואמר ליה
דאפי' אין מעיד. דניחא
ליה לקבלן דלוקמי' מן
הני קרקע תרוייהו בידא
ללוח שיחא לו ויתור מהמ
לפרוע; בן אומן. וכן אריס
היה הן כחור ויש להן
חוקה; א ודקאמי' בני
בטעה דאבוהן. דאמרי
איבני הוריישה לנו. מאי
אריא בן גולן דאין לו
חוקה אפי' הן בן אומן וכן
אריס נמי לא ליהוי חוקה.
ואי דאמי' בטעה דנפשייהו
דאמרי זבניה אפי' בן
מגולן נמי ליהוי ליה חוקה;
בפנינו הורה לו. המוכר לבן
אומן ולבן אריס ולבן גולן
דבניה ניהלייהו לאבוהון
משי' איבא לימיר בבן
אומן וכן אריס כי אתו
בטעה דאבוהן דקישטא
קאמרי דהמוכר לבני' הונטק
הוא בכאן מקום פנוי כמו חצי
שורה ואולי חסר כאן איזה
תיבות [ובן ניהלייהו. והאי
בן גולן אפי' דאיבא
עדים שהורה המוכר לגולן
שמכרה לו לא הויא
חוקה דמחמת ביעותא
השלטון כדמחרגמיני לא
חמור א [מהם] נשאתי לא
חמור דחד מנתון שחרית.
וכמו נוח לתשחרות. ולא
נמר והקנה לו. אבל בן
בנו של גולן אי אתי
בטעה דאבוהו של חוקה
דאבוהו לאו גולן הוה; יד
מאומנותו. ושוב מחזיק בה
יש לו חוקה; בן שחלק.
שנתן לו אביו חלקו בחייו
והוא מחזיק בשהיה אחר
ויותר על חלקו שנתן לו
אביו ג' שנים וכן אשה
שנתגרשה והחזיקה שוב
בשהיה בעלה ג' שנים; הרי
הן ככל אדם. ויש להן
חוקה; ט"א אחולי אחיל
ליה. (ט) הוי חפירות דלא
מעידר ולא תהוי חוקה;

קבלן אמרי לה אינו מעיד. אע"ג דלית ליה ארעא אחריתי
מימה דמאי נפקא מינה דאי אמי מלוה וטרפך את של קבלן
אתי קבלן וקטרפך את של לוח כיון דלית ליה ארעא אחריתי ואין
נראה לומר כגון שיש לקבלן זינויות והיא ארעא שרצה להעיד
עליה נמי זינויות אבל ארעא אחריתי

דלית ליה ללוח היא זיבורית דמפסקד
כשיצא מלוה וטרפך את שלו דלא יהיה
לו לגבות אלא מזיבורית. א"כ מלוה
נמי לא יעיד ללוח אפילו דלית ליה
ארעא אחריתי כענין זה ועוד בכל
ענין משמע דלוח מעיד דלא מפליג
בין היא זינויות בין היא זיבורית ועוד
ל"ע דהניקוזין (גיטין דף מט:). דנראה
דמוכח התם דלוח אפי' ללוח אלא
זיבורית גס קבלן לא יתן לו אלא זיבורית
ונראה דהיינו טעמא דקבלן אינו מעיד
ללוח אע"ג דלית ליה ארעא אחריתי
משום דטריחא ליה מילתא למיסק
עליה זיניא ודיינא וכשיהוי ללוח
קרקעות הרבה לא יגבה המלוה מן
הקבלן הואיל ויכול לגבות מן הלוח
בזרומה אבל מלוה מעיד ללוח בכל
ענין אפילו אותה שמעיד עליה היא
זינויות ואחריתא זיבורית דמשום
איחלופי זינויות לזיבורית לא יעיד
שקר דמכל מקום יש לו שיה צוה אי
נמי ארעא אחריתי דכולה שמעתי
כיוצא בו קאמר:

ה"ג בגון דקאמרי בפנינו הודה.
פ"י בן אריס בן אומן
בן גולן ומש"כ אומן אפי' לו חוקה
אבל בן יש לו חוקה כשטוען קמי דידי
הודית לאכי שמכרת לו נאמן זמינו
דאי צעי אמר מינין זנתה. אבל בן
גולן אין לו חוקה דהודאה שהודה
לגולן לאו הודאה היא דאי לאו דאודי
ליה שמכרת לו הוה ממטי ליה

ולחמריה לשחור אבל לא גרסינן כגון דקאמרי עדים דהא אי איכא
עדים דלוחי ליה דמיניה זנתה א"כ אומן ואריס גופייהו יהו נאמני. ו
ועוד כיון דאיכא עדים בן אריס בן אומן למה זריכיס להחזיק
בלא חוקה נמי מוקמינן לה צדיייהו כיון דאיכא סהדי. ר"ת:
פעמים שבן בן גולן אין לו חוקה כגון דקאמרי בטענתא דאבא
דאבוה. מינה לרי" דלמאי אין לו חוקה הא טוענין
לירש והוה ליה למימר דלמא אי הוה אביו קיים דהיינו בן גולן הוה
טעין אלא הדר זניתה מינק ונראה לרי" דגרס פעמים שבן גולן יש
לו חוקה כגון דקאמרי בטענתא דאבא דאבוה דהוה אביו הגולן וקמ"ל
דאע"ג אהיתא ציד מן שאין לו חוקה דהיינו אביו הגולן מ"מ יש לו
חוקה כיון שאמר שהיתה של אבי אביו ויש ליישב גירסא ראשונה פעמי'
דבן גולן אין לו חוקה והכי פירושה כגון דלמא בטענתא דאבא
דאבוה וואמר שאמר לו אביו דהיינו בן הגולן שהיתה לו הגולן אביו
דלם איתא דהדר (ט) זנתה מינק הוה א"ל אלא זניתא אי נמי נראה
לרי" דלא טעינין לירש כי האי גוונא דמילתא דלא שכיחא היא כי
הכי דלמר צוקף המוכר את הבית (לקמן דף ע: ושם ד"ה מאן) דלא
טעינין ליתמי נאכסו משום דמילתא דלא שכיחא היא והא דקאמר לעיל
[בן] בן גולן בן אומן יש לו חוקה היינו דוקא משום דלמר בפנינו
הודה ואדרבה משם יש להוכיח דמשמע הא לאו הכי אין לו חוקה כיון
דמעיקרא בתורת אומנות ואריסות וגולנות איתא לדידי:
ירד מאומנותו יש לו חוקה. מנינו לפרש מאותן כלים שנתן לו לאחר
שירד מאומנותו דומיא דאריס שירד מאריסותו אי נמי אפילו
אותן כלים שנתנו לו בצעה שהיה עדיין אומן והוא ששהה אחר אומנותו
כ"כ שהוא גולות ששמחירם לצעלים ונראה דבן אומן נמי דלמר
לעיל דיש לו חוקה כי אמר (ט) בפנינו הודה ונראה דאמר אחר מות
אביו דאי לאו הכי אין נראה שיהא נאמן זמינו דאי צעי אמר לקוח
הוא צדי דאי טעין נמי לקחתיה ממך לא היה נאמן:

מגורשת
עוד על שולחנו כגון שנשא אשה ואין משתדל עוד בנכסי אביו. הרי הן ככל
אדם אע"ג דתמן (לעיל דף מב.) לא לאיש חוקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי הבעל ולא הבעל כיון שהופלגו זה מזה
יש להן חוקה זה על זה: סלקא דעפך אמינא אחולי אחיל. האב גבי דבן פירות שחלש בשלש שנים ולפיכך לא ערער ולא תיהוי חוקה קמ"ל
דלא מחיל: אלא אשה שנתגרשה פשיעה. דמחוקת בנכסי בעלה וכן בעלה מחזיק בנכסי שהרי שואנין זה את זה והיה להן לממות:
מגורשת

קבלן. ערב קבלן שקבל המעות מידו של מלוה ונתן לידו של לוח
וזהו דינו דמני שירצה המלוה יפרע מחלה. אבל ערב סתמא אין
תובעין לערב מחלה עד שיעמיד מלוה ללוח בדנין ויחייבוהו לשלם
ואין לו מה לפרוע ואז יגבה מן הערב: אמרי לה מעיד. כמו

ערב: ואמרי לה אינו מעיד.
דלמתי נוגע בעדות הוא דניחא
ליה דנוקמא תרוייהו ארעתא
צדיקה דלוח כי היכי ליהווי ליה
ארעי טובא זיבורית וזינויות דכי
אתא מלוה למגבי זינויות דקבלן דנין
צע"ח שדינו בזינויות לימא ליה אתן
לך זינויות דלוח והלכך הוה נוגע
בעדות דאי לא הוה ללוח זינויות לא
ליגבי מלוה אלא מזינויות דקבלן
דהכי הוה דינא לכלל מאן דצעי
תצע ברישא. אבל בערב סתם ליכא
למימר הכי דכל כמה דלית ליה ללוח
למיפרע מידי וספי' זיבורית לאו כל
כמיניה מלוה למיחדר גבי ערב
דקמ"ל במילתין (לקמן דף קעז).
לא יתבע לערב מחלה: אומן אין
לו חוקה. דקמתי ממני' (מב.). אבל בן
שן אומן. וכגון שאין הבן אומן יש לו
חוקה וכדמפרש לקמן: גולן. לקמן
מפרש היכי דמי יש שמפרש שהחזק
בגולנות על שדה זו וזכאי שדה הוא
דאין לו חוקה ויש שמפרש לקמן כגון
רוכא נפשות על עסקי ממון והלכך
אין לו חוקה על שום קרקע של
אחרים צולס: אי דלחו. הן
גנים בטענתא דלבוהן דאמרי אביו
הורשה לנו ומש"ה בן גולן אין לו
חוקה דכי האי גוונא אין טוענין
לירש כיון דמכח גולן קאמי ואיהו
לא טעין מאזי אני יורש דזנתה
מינק קמאי דידי דליהמינה ע"י מינו
דמני אמר (ט) זניתה מינק חוקה

שאין עמה טענה היא שהכי אין לאבא חוקה וגם הבן הבא מכחו
אין עמה חוקה וכיון דמכח אבוהון קאמו אפילו הן בן אומן וכן
אריס נמי לא ליהוי להו חוקה: אלא בטענה דנפשייהו. אלא זנתה
מינק: לא זריכא. דקאמו בטענתא דלבוהון וכגון דלמר עדים בפנינו
הודה לו המערער לאכזיבין של אלו שמכרו להם הלכך הן בן אריס וכן
אומן איכא למימר קושטא קאמרי כשטוענין אביו לקחו ממך שהרי
הודה והודאת צעל דין כמאה עדים אבל בן גולן אע"ג דאודי האי
מערער לאכזיב לו מהימן לומר לקוח הוא ביד אבי ואפי' צחי אביו אם
נתנו לו שהרי הוא מוכר פחד הודה לו לגולן כדכר כהנא כו' אבל בן
בנו של גולן יש לו חוקה אי אביו בטענה דלבוהו דטעין ירשתי ואבי
לא היה גולן וכי האי גוונא טוענין לירש דלילו היה אביו קיים הוה
טעין מינק זנתה ולא הוה אמי בטענתא דלבוהו אף אלו נטעון בשביל
הירש וירשא דקמתי אומן אין לו חוקה בדליכא עדי הודאה דלנדרין
קמתי: אי לאו דאודי ליה. גולן גולן: הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה
לשחור. היה מוסר אותו ואת חמורו לפקיד כדמחרגמיני (במדבר טו)
[לא חמור אחד מהם נשאתין לא חמורא דחד מנהון שחרית דסתם
גולן גברא אלמא הוא: פעמים שאפילו בן גולן יש לו חוקה. ואע"ג
דלא אמי בטענה דנפשיה היכי דמי כגון דקא אמי בטענתא דאבא
דאבוהו שטוען מאזי אבי אני יורש ואיהו לא היה גולן וימינו דמני
אמר זנתה מינק כי אמר נמי וקני הורשה לאבי ואבי הורשיני נאמן
דחוקה שיש עמה טענה מעלימתא היא: ל"א תכוז בסקפריס פעמים
שבן בנו של גולן נמי אין לו חוקה וכגון דאמי בטענתא דאבא
שאבי אביו גולן היה. שנייה אמת אבל הראשון נראה שאמר רכא
ולא דלוחי גולן. הכי דמי גולן. אריות שאפילו בן גולן יש לו חוקה. על שדה זו.
ובהוה שדה הוא דאין לו חוקה אבל בשאר שדות יש לו חוקה: כגון
של בית פלוני שהורגין כו'. אנשי רשעים היו שהיה מכיר בהן רב
חסדא שהורגין נפשות על עסקי ממון אין להן חוקה בשום קרקע
צעולס שכל אדם ירא לממות בהן. וקמ"ל כתרתייהו: ירד מאומנותו.

ושב מחזיק בה יש לו חוקה: בן שחלק. הפליג מאביו ואין סמוך עוד
אדם אע"ג דתמן (לעיל דף מב.) לא לאיש חוקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי הבעל ולא הבעל כיון שהופלגו זה מזה
יש להן חוקה זה על זה: סלקא דעפך אמינא אחולי אחיל. האב גבי דבן פירות שחלש בשלש שנים ולפיכך לא ערער ולא תיהוי חוקה קמ"ל
דלא מחיל: אלא אשה שנתגרשה פשיעה. דמחוקת בנכסי בעלה וכן בעלה מחזיק בנכסי שהרי שואנין זה את זה והיה להן לממות:
מגורשת

(א) [לקמן ג' טו] (ב) ס"א: וימין
שהוינן.

הגרות הב"ח

(א) גמ' אי דאחו בטענתא
וכי אי דלא אמו בטענתא
דלבוהון אלא בטענתא
דנפשייהו אפי' בן גולן נמי.
ר"ב ע"ל דף נב סמך ד"ה
מודה לו: (ב) הוה ממטי ליה
לדידיה ולחמריה: (ג) שם
סלקא דעמך אמינא אב לבן
אחולי: (ד) ריב"ב ד"ה אי
דלמו וכו' דמני אמר אבא
זנית: (ה) תוס' ד"ה פעמים
וכי דלם איתא דלמר זבניה
מיניה הוה אמר: (ו) ד"ה
ירד וכו' יר אמר בפני הודה:

מוסף תוספות

א. עיין תוס' ר"ד מה
דמיה על פירושו. ו. כגון
שהחזיק בן אריס שלש
שנים בשהיה לו רכתי ויה.
ג. ואע"פ שכתב ר"ש ז"ל
דכי קאמר אומן אין לו
חוקה לצדיקין קמתי לא
מחזור. ר"ן. ט. עיין
רע"ב. ה. כיון שאבי
אביו דר בה חר יומא
טעינין לו אע"פ שאביו
ליד זה מיד הגולן אביו
שלא היה לו חוקה. יבט
יונה. י. וי"ל דאפי' החזק
אביו בגולנות על שדה זו,
שהוציא למיכר ממונה
בבונן, אפשר היה שירשה
מאביו וחטף ודידיה חטף.
רע"ב. ה.